

การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
Needs Assessment Of School Management Towards Excellence
Under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1

กรรณิการ์ แก้วพิลา^{1*} สิทธิชัย สอนสุภี²
Kannika Kaewpila¹ Sittichai Sornsuee²

¹คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University

²คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University

*Corresponding author e-mail: Kannika.kaewpila2539@gmail.com

(Received: 4 June 2505, Revised: 24 July 2505, Accepted: 4 August 2505)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.974 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลลัพธ์ และบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านกลยุทธ์และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านบุคลากร (PNI_{Modified} = 0.464) รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ (PNI_{Modified} = 0.441) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการปฏิบัติการ (PNI_{Modified} = 0.365)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ABSTRACT

This research aimed to 1) To study the current conditions and desirable conditions of School Management Towards Excellence under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1 2) To study the needs of School Management Towards Excellence under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 306 school administrators and teachers, selected using Krejcie & Morgan's table. The research study's instruments included five-point Likert scale questionnaire with reliability coefficient of 0.974. The data were analyzed by means, percentage, standard deviation and the Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The research found as follows: 1) The finding showed that the overall current conditions were moderate level. When examining the average of each aspect, it was found that the result had the highest average, and the lowest average was found in the workforce. The overall of desirable conditions were at the highest level. When examining the average of each aspect, it was found that the result had the highest average, and the strategy, workforce had the lowest average. 2) The analysis of the essential needs index of school management towards excellence found that the PNI_{Modified} value was between 0.365 to 0.464. The highest priority need is workforce (PNI_{Modified} = 0.464), followed by strategy (PNI_{Modified} = 0.441) and the lowest priority need was the operation (PNI_{Modified} = 0.365).

Keywords: Priority Needs Index; School Management Towards Excellence

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน โดยรัฐมีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษาให้โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพคนไทยจึงเป็นรากฐานสำคัญของเสถียรภาพ ความมั่นคง และการเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ปัจจัยสำคัญที่เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศคือการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหามากมายภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งทางเทคโนโลยีดิจิทัล และปัจจัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ภาพรวมของการจัดการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการ

แข่งขันและความคาดหวังของสังคม (เชิดศักดิ์ ศรีจันทร์, 2564) การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพโดยจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก (นาคนครา เหลนปก, 2565) แนวคิดนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ การปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เน้นให้คนไทยมีทักษะและสมรรถนะสูง เพื่อปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้การพัฒนาคู่มือความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่เหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบันถือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีทักษะความรู้ และสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) สอดคล้องกับ Partnership for 21st Century Skill (2019) กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความคิดสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนให้มีทักษะการคิดนอกกรอบ พัฒนาสมรรถนะและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้ดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ

การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากลตามรางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศ (The Malcolm Baldrige National Quality Award, 2021) ต่อมาประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จประเทศไทยจึงได้นำมาปรับใช้ในการศึกษา เรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award: TQA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่มีความเป็นระบบและเน้นการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติของการศึกษา ระบบนี้ช่วยให้องค์กรสามารถประเมินตนเองภายใต้สถานะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นผลการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ และบูรณาการการบริหารจัดการกับผลการดำเนินงานโดยรวมเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) โดยการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพในรูปแบบโรงเรียนมาตรฐานสากล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัดให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมส่งเสริมความเป็นเลิศตามศักยภาพ ปฏิบัติงานผ่านกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา และ 4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ ผลการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมการบริหาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ร้อยละ 55 จากค่าเป้าหมายร้อยละ 80 สถานศึกษามีการพัฒนาการบริหารจัดการและการให้บริการ

การศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ร้อยละ 75 จากค่าเป้าหมายร้อยละ 100 สถานศึกษามีผลการประกันคุณภาพภายในระดับดีเลิศขึ้นไป ร้อยละ 75 จากค่าเป้าหมาย ร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานในภาพรวมยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นเครื่องมือหลักในการสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ โดยใช้แนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. **ประชากร** คือ ผู้บริหารสถานและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 150 โรงเรียน รวม 1,498 คน
2. **กลุ่มตัวอย่าง** คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวมทั้งสิ้น 306 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี่ มอร์แกน
3. **เครื่องมือ** คือ การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ที่มีข้อความเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2) วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

3) สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert five's rating scale) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับกรอบแนวคิดการวิจัย และความถูกต้องด้านการใช้ภาษา ก่อนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์พิจารณา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ในการนำแบบทดสอบไปใช้

5) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายในและมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามวิจัย

องค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศ	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
		ทดลองใช้ (N=30)
1. การนำองค์กร	7	0.896
2. กลยุทธ์	6	0.892

3. นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	7	0.894
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	7	0.871
5. บุคลากร	5	0.885
6. การปฏิบัติการ	8	0.894
7. ผลลัพธ์	9	0.889
รวมทั้งหมด	49	0.974

6) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

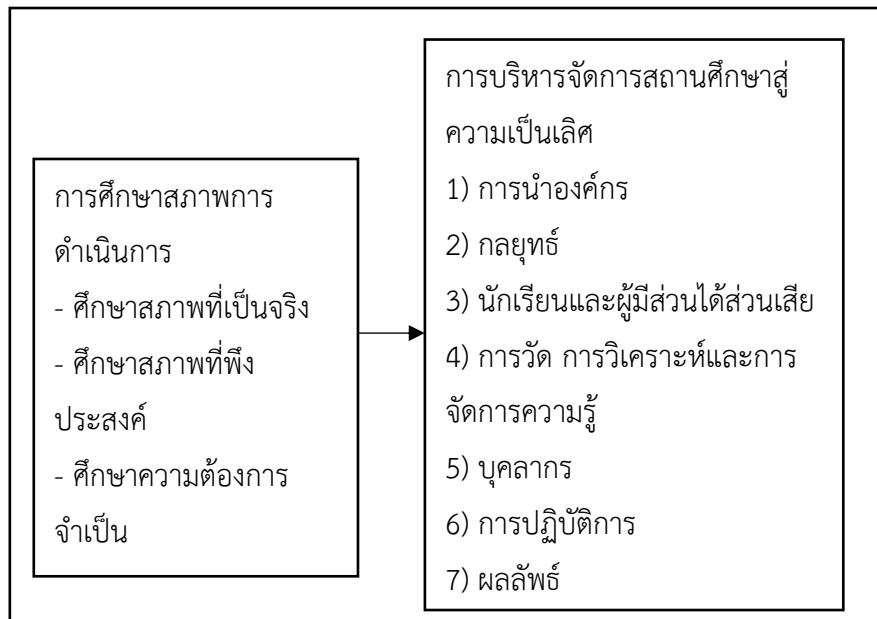
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 และแนบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่หา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$)

3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาค่าน้อย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปรากฏผลตามที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

การบริหารจัดการ สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1) การนำองค์กร	3.36	0.47	ปานกลาง	4.71	0.48	มากที่สุด	0.401	5
2) กลยุทธ์	3.26	0.43	ปานกลาง	4.70	0.43	มากที่สุด	0.441	2
3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.29	0.50	ปานกลาง	4.72	0.44	มากที่สุด	0.434	3
4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้	3.34	0.33	ปานกลาง	4.73	0.42	มากที่สุด	0.416	4
5) บุคลากร	3.21	0.44	ปานกลาง	4.70	0.43	มากที่สุด	0.464	1
6) การปฏิบัติการ	3.45	0.44	ปานกลาง	4.71	0.41	มากที่สุด	0.365	7
7) ผลลัพธ์	3.47	0.37	ปานกลาง	4.75	0.38	มากที่สุด	0.368	6
รวม	3.34	0.42	ปานกลาง	4.71	0.43	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.47$) และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.21$) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.75$) และด้านกลยุทธ์และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.70$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมพบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($PNI_{Modified} = 0.464$) รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ($PNI_{Modified} = 0.441$) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติการ ($PNI_{Modified} = 0.365$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษามีการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ช่วยให้สถานศึกษาทบทวนจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ทำให้สามารถวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการได้ตรงประเด็น อีกทั้งการประเมินช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือต่อหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง สอดคล้องกับสังวาร์ วังแจ่ม ที่ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจาก สถานศึกษามีแผนการทำงานที่ชัดเจนรวมถึงความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ทำให้ครูให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ (สังวาร์ วังแจ่ม, 2566) สอดคล้องกับเรื่องฤทธิ์ สุวรรณรัตน์ ที่ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารและครูของโรงเรียนเอกชน มีความเป็นอิสระ การบริหารจัดการจึงมีความคล่องตัว (เรื่องฤทธิ์ สุวรรณรัตน์, 2567)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษาต้องการให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมนำผลลัพธ์ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูมีการประเมินบรรยากาศการทำงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และการให้บริการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ควรจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และเผยแพร่ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมเผยแพร่ผลงานของนักเรียนและครู

สอดคล้องกับชนิตา ปากหวาน ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกกระบวนการดำเนินงานล้วนส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ชนิตา ปากหวาน, 2566)

ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศสูงสุด คือ ด้านบุคลากร เนื่องจากบุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการทั่วไป และการให้บริการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคลากรในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการปรับตัว และพร้อมเปิดรับนวัตกรรมในการทำงานแม้ว่าสถานศึกษาจะมีนโยบายที่ดีหรือได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเพียงพอ แต่หากขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ย่อมไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุความเป็นเลิศได้อย่างแท้จริงสอดคล้องกับ Karwando ที่กล่าวว่าการส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน (Karwando, 2025) สอดคล้องกับเกณิกา บริบูรณ์ ที่ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในสังกัดสททวิทยาเขตนครินทร์ ตามแนวคิดคุณลักษณะของนักคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า ด้านบุคลากรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากร โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูที่เอื้อให้ครูได้ปฏิบัติงานของตนเพื่อพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการให้กำลังใจ สวัสดิการ โอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การสนับสนุนผู้นำใหม่ ๆ หรือการประเมินความพึงพอใจ (เกณิกา บริบูรณ์, 2565) ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวมในระยะยาวสอดคล้องกับสาวิตรี เงามแสง ที่กล่าวว่า การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ทักษะ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล (สาวิตรี เงามแสง, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรวิเคราะห์และปรับปรุงแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับฟังอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม และความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งจัดกิจกรรมชื่นชมและให้รางวัลแก่บุคลากรเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

1.2 จากผลวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ด้านบุคลากร มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ควรกำหนดให้มีการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จัดตั้งเครือข่ายวิชาชีพเพื่อให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำผลการวิจัยไปศึกษาหรือพัฒนาต่อในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Develop) เพื่อศึกษาและพัฒนาแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้เป็น 7 ด้าน คือ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ ซึ่งสามารถนำองค์ประกอบมาเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- เกณิกา บริบูรณ์. (2565). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในสังกัดสภามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามแนวคิดคุณลักษณะของนักคิดเชิงวิพากษ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 8(2), 221-234.
- ชนิดา ปากหวาน. (2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(1), 200-212.
- เชิดศักดิ์ ศรีจันทร์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นาคนครา เหลนปก. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดราชบุรี. *วารสารสิทธิมนุษยธรรม*, 24(1), 485-498.
- เรืองฤทธิ์ สุวรรณรัตน์. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 8(1), 2123-2137.

- สังวาร์ วังแจ่ม. (2566). การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดลำพูน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(3), 51-69.
- สาวิตรี เงามแสง. (2567). แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 21(40), 277-288.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2565-2568*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปี 2566 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. สืบค้น 10 มีนาคม 2568 จาก www.mhesi.go.th/images/THANWARAT/_2566_.pdf
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคายเขต1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. http://www.nkedu1.go.th/NEW2563/admin_web/pic_news3/plan2567.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- Karwando. (2025). Managing Learning Excellence in Educational Institutions: Strategies and Insights. *International Journal of Recent Educational Research*, 6(1), 116-129.
- Partnership for 21st Century Skill. (2019). *Framework for 21st century learning*. https://www.battelleforkids.org/wpcontent/uploads/2023/11/P21_Framework_Brief.pdf
- The Malcolm Baldrige National Quality Award. (2021). *2021 Baldrige Award Recipients*. <https://www.nist.gov/baldrige/baldrige-award/2021-baldrige-award-recipients>